

Markedsrapport Tyrkiet

Baggrund

Tyrkiet har med sine ca. 80 millioner indbyggere, stigende indkomster og en geografisk beliggenhed på kanten mellem Europa og Asien været et interessant marked for danske eksportører. Landet ventes dog at komme i recession i 2019, hvilket kan gå ud over den danske eksport til landet. Tyrkiet har i 2018 været igennem et stormvejr på de globale kapitalmarkeder, og den tyrkiske lira er faldet markant i værdi. Dette understreger de stigende risici i landet.

Tabel 1: Økonomiske nøgletal for Tyrkiet

	2013	2014	2015	2016	2017	2018 (Skøn)
Real BNP-vækst (pct.)	4,2	5,2	6,0	3,3	7,3	4,0
Inflation (pct.)	7,6	8,3	8,9	8,5	11,9	12,9
Offentlig budgetbalance af BNP (pct.)	-1,2	-1,1	-1,0	-1,1	-1,5	-2,8
Offentlig gæld (brutto) af BNP (pct.)	37,4	30,0	29,1	29,2	28,3	28,1
Betalingsbalancens løb. poster af BNP (pct.)	-7,7	-4,7	-3,7	-3,9	-5,6	-6,7
Udlandsgæld (brutto) af BNP	47,3	43,8	46,4	47,4	53,3	59,9
Importdækning i mdr.	4,8	11,8	5,4	2,9	27,5	27,0
Privat kreditgivning-vækst	25,3	16,5	17,9	14,4	18,9	16,9
Valutakurs TRY:USD	2,1	2,19	2,72	3,0	3,7	4,4

Kilde: EIU

Udgivet af: Dansk Erhverv i samarbejde med EKF - Danmarks Eksportkredit

Økonomisk udvikling

Tyrkiet har i mange år været et højvækst marked – dog præget af økonomiske nedture i 2001 og i 2008/09. Den årlige vækst har ligget på 3-7 pct. de seneste år. Væksten i Tyrkiet har været drevet særligt af indenlandsk forbrug, hvor betydelig kapitaltilstrømning og lempelige kreditvilkår har ført til kraftig kreditvækst og forbrug i den private sektor. Tyrkiet har store underskud på betalingsbalancens løbende poster, som har været finansieret af tilstrømning af porteføljeinvesteringer fra udlandet. Underskuddene har været for nedadgående de seneste år.

Den tyrkiske økonomi voksede i 2017 med 7,3 pct., hvilket er langt højere end økonomiens langsigtede vækstpotentiale, der vurderes at være omkring 3-4 pct. p.a. Da de nuværende væksthøjere er uholdbare, vil der ske en afmatning. Præsident Erdogan har prioriteret kortsigtet vækst frem for makroøkonomisk og finansiell stabilitet. De internationale markeder har reageret negativt på dette, hvilket har ført til kapitalflugt fra landet.

I tillæg til den fortsatte stimulering af økonomien taler de stigende oliepriser og den generelle kapitaludstrømning ud af emerging markets som følge af rentestigningerne i USA for, at der er stigende risiko for en hård landing for tyrkisk økonomi. Der har været et stort politisk pres for at holde den tyrkiske rente lav, hvilket har skadet investortilliden til centralbanken. Tyrkiet er storimportør af energi, og de stigende oliepriser påvirker derfor økonomien negativt.

Den tyrkiske økonomi er kendetegnet ved mindre underskud på den offentlige budgetbalance og den offentlige gæld er på et håndterbart niveau. En stor del af gælden er indenlandsk, og dermed ikke påvirkelig af den svingende tillid i de internationale markeder eller valutaens depreciering.

Problemet for Tyrkiet er snarere de private virksomheders gæld i hård valuta og banksektorens afhængighed af udenlandsk økonomisk støtte. Banksektoren var ramt af krise i 2001, og i den forbindelse blev der gennemført reformer for at sikre sektorens stabilitet. På denne baggrund klarede banksektoren sig godt gennem finanskrisen i 08/09 samt den efterfølgende europæiske gældskrise. Sektoren er i dag præget af en række store og stærke banker med både statsligt-, privat- og udenlandsk ejerskab. Den finansielle uro i Tyrkiet i 2018 har understreget banksektorens skrøbelighed og afhængighed af udenlandsk økonomisk støtte. Tyrkiske banker har gæld i hård valuta svarende til 23 pct. af BNP. Kun Singapore og Hongkong ligger højere. Den aktuelle finansielle uro i Tyrkiet i sensommeren 2018 kan føre landet ud i recession i 2019.

Tabel 2: Tyrkiets handelsforhold til Danmark

Dobbeltbeskatningsaftale med Danmark	Ja
Dansk vareeksport til Tyrkiet 2017	5,66 mia. DKK
Dansk tjenesteeksport til Tyrkiet 2017	3,77 mia. DKK.
Dansk vare- og tjenesteeksport til Tyrkiet 2017	9,44 mia. DKK.
Dansk vareimport fra Tyrkiet 2017	6,72 mia. DKK.
Dansk tjenesteimport fra Tyrkiet 2017	4,95 mia. DKK.
Dansk vare- og tjenesteimport fra Tyrkiet 2017	11,66 mia. DKK.
Danske datterselskaber i Tyrkiet 2016	102 (34.228 ansatte i alt)

Kilde: SKAT og Danmarks Statistik

Politisk udvikling

AKP har siddet på regeringsmagten siden 2002. Grundlæggeren af og nu tidligere formand for AKP, Recep Tayyip Erdogan, blev i 2014 valgt som præsident. Præsidentposten var indtil valget i juni 2018 ifølge forfatningen overvejende ceremoniel, men en forfatningsændring har betydet, at Tyrkiet nu er overgået til et præsidentielt system, hvor mere magt er koncentreret i præsidentembedet.

Den 15. juli 2016 forsøgte dele af det tyrkiske militær at kuppe præsident Erdogan og tage magten i landet. Kupforsøget udløste gadekampe i Istanbul og Ankara med over 200 dødsfald. Kupmagernes mangelfulde opbakning i de øvrige dele af statsapparatet og militæret betød, at Erdogan fra sin ferie i badebyen Marmaris ret omgående kunne mobilisere loyale politi- og sikkerhedsstyrker til at imødegå og nedkæmpe kupforsøget. Erdogan benyttede kupforsøget til at afskedige og anholde tusindvis af offentligt ansatte, som blev anklaget for at være i ledtog med kupmagerne. Afskedigelserne og anholdelserne omfatter dommere, anklagere, rektorer, lærere, journalister og ansatte inden for militæret. Kupforsøget blev afsættet, som gjorde det muligt for Erdogan at komme igennem med ovennævnte forfatningsændring i 2017, men forfatningsændringen havde først effekt efter valget i juni 2018. Ved dette valg genvandt Erdogan og AKP præsidentposten og flertallet i parlamentet. AKP har dog alene flertal i parlamentet som følge af parlamentarisk støtte fra et mindre parti. Efter valget blev Erdogans svigersøn udnævnt til finansminister, hvilket mange har set som et tydeligt tegn på, at Erdogan har konsolideret sin magtposition.

Tyrkiet er påvirket af borgerkrigen i nabolandet Syrien. Konflikten påvirker Tyrkiet, idet der er knap 3 millioner syriske flygtninge i lejre i det sydøstlige Tyrkiet. Tyrkiet er bekymret for konsekvensen af et kurdisk kontrolleret område i Syrien, hvorved Tyrkiet har modsatte interesser med Vesten, som har støttet de kurdiske grupper. Konflikten mellem Vesten og Tyrkiet er eskaleret i 2018, hvor USA har sanktioneret to tyrkiske ministre og forhøjet tariffen på tyrkiske stål og aluminium som følge af en konflikt om tilbageholdelse af en amerikansk præst i Tyrkiet

Tabel 3: Tyrkiet på globale ranglister

Verdensbankens Ease of doing business® (samlet score)	
WIPO's Global Innovation Index	43 (ud af 127)
World Economic Forum's Global Competitiveness Index	53 (ud af 137)
Transparency Internationals "Corruption by country" (efter laveste niveau)	81 (ud af 180)
Verdensbankens individuelle parametre:	
Bureaucrati ved opstart af virksomhed (efter laveste niveau)	80 (ud af 190)
Adgang til kredit (efter nemmeste adgang)	77 (ud af 190)
Beskyttelse af mindretalsaktionærer (efter mest effektive beskyttelse)	20 (ud af 190)
Bureaucrati for virksomheder ved eksport/import (efter laveste niveau)	71 (ud af 190)

Kilde: Se kildehenvisning på sidste side

Markedsmuligheder

Markedsmulighederne i Tyrkiet er mange. Landet har en ung og voksende befolkning og en rimelig høj levestandard. Det er dog negativt, at landet ventes at komme i recession i 2019. Der kan således ventes ordrenedgang for danske eksportører.

Elektricitet - Efterspørgslen efter elektricitet er kraftigt stigende i Tyrkiet, og regeringen planlægger at udvide kapaciteten fra ca. 72 GW i dag til 130 GW i 2023. I denne proces planlægges også at diversificere produktionen og mindske afhængigheden af importeret gas. Derfor har landet også ambitiøse mål for grøn energi, bl.a. 20 GW vind i 2023, hvor der i dag er under 5 GW installeret. Danske vindmølleproducenter har allerede fundet et stærkt marked i Tyrkiet, men også andre former for vedvarende energi har gode muligheder for at få del i væksten.

Sundhedssektoren - Der har været store reformer i sundhedssektoren bl.a. med det formål, at hele befolkningen skal have adgang til sundheds-ydelser. Samtidigt betyder den unge befolkning og de stigende indkomster at efterspørgslen efter sundhedsydelser stiger. Derfor er der gang i markedet – og i importen af udstyr og løsninger til branchen.

Landbrug- og fødevarerproduktionen - Forudsætningerne for landbrug- og fødevarerproduktion er gode i Tyrkiet, og landet har allerede en stor landbrugssektor med betydelig eksport. Der satses på at udvide produktionen, og bringe Tyrkiet ind i den globale top-5 fødevarerproducenter i 2023. Industrien er kommet langt, men der er stadig vej til status som en topmoderne global fødevarerproducent. Produktionen skal udvides, og der skal moderniseres, hvilket giver muligheder for danske producenter af landbrugsmaskiner og føde-vareteknologi.

10 største danske eksportvarer til Tyrkiet

Tabel 4: **Overkategorier**

1. Malm og metalaffald	1,2 mia. kr.
2. Medicinske og farmaceutiske produkter	972 mio. kr.
3. Maskiner og -tilbehør til industrien	521 mio. kr.
4. Organiske kemikalier	371 mio. kr.
5. Rå mineralolier og produkter deraf	277 mio. kr.
6. Specialmaskiner til forskellige industrier	237 mio. kr.
7. Tekniske og videnskabelige instrumenter	226 mio. kr.
8. Elektriske maskiner og apparater.; tilbehør	206 mio. kr.
9. Kraftmaskiner og motorer	189 mio. kr.
10. Kemiske materialer og produkter	154 mio. kr.

Kilde: Danmarks Statistik

Tabel 5: **Underkategorier**

1. Vinddrevne elektriske generatorer	743,0 mio. kr.
2. Dele til ikke elektriske kraftmaskiner og motorer	581,5 mio. kr.
3. Affald og skrot, af jern og stål, ikke fragmenteret eller i pakker	503,7 mio. kr.
4. Enzymer og tilberedte enzymer	315,9 mio. kr.
5. Affald og skrot, af jern og stål, fragmenteret shredderskrot	279,5 mio. kr.
6. Statiske veksel rettere med effekt over 7,5 kilovolt-ampere	134,0 mio. kr.
7. Lægemidler bestående af blandede eller ublandede produkter	84,9 mio. kr.
8. Varer af jern og stål	68,5 mio. kr.
9. Fragtskibe samt skibe til kombineret passager- og godstransport, søgående	57,3 mio. kr.
10. Hæmoglobin, blodglobuliner og serumglobuliner	51,1 mio. kr.

Kilde: Danmarks Statistik

Kommercielt klima

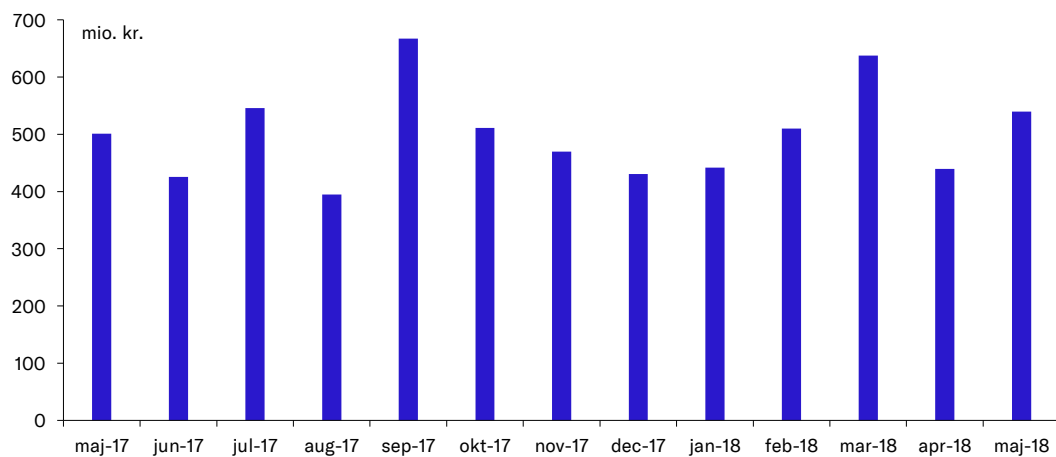
Det kommercielle klima i Tyrkiet er generelt godt i forhold til øvrige lande i regionen, og der er fokus på at tiltrække internationale investeringer. Erdogan er lykkedes med at centralisere statsmagten, hvilket til dels har undermineret integriteten, uafhængigheden og effektiviteten i Tyrkiets statslige institutioner. Fx er centralbanken reelt ikke længere en uafhængig institution. Dette har været med til at forværre det kommercielle klima henover de seneste år. Overordnet set er det kommercielle klima dog fortsat på et niveau, der er højere end andre lande i Mellemøsten.

Tabel 6: **Modtagere af dansk vareeksport 2017, rangeret**

1. Tyskland	102 mia. kr.
2. Sverige	78,5 mia. kr.
3. Storbritannien	53,8 mia. kr.
16. Rusland	6,3 mia. kr.
17. Schweiz	6,0 mia. kr.
18. Tjekkiet	5,7 mia. kr.
19. Tyrkiet	5,7 mia. kr.
20. Canada	5,6 mia. kr.
21. Irland	5,1 mia. kr.
22. Saudi-Arabien	5,1 mia. kr.

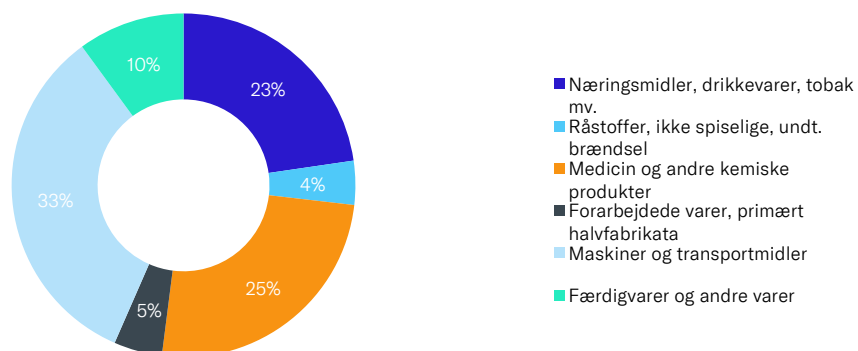
Kilde: Danmarks Statistik

Figur 1: **Dansk vareeksport til Tyrkiet fra maj 2017 til maj 2018**

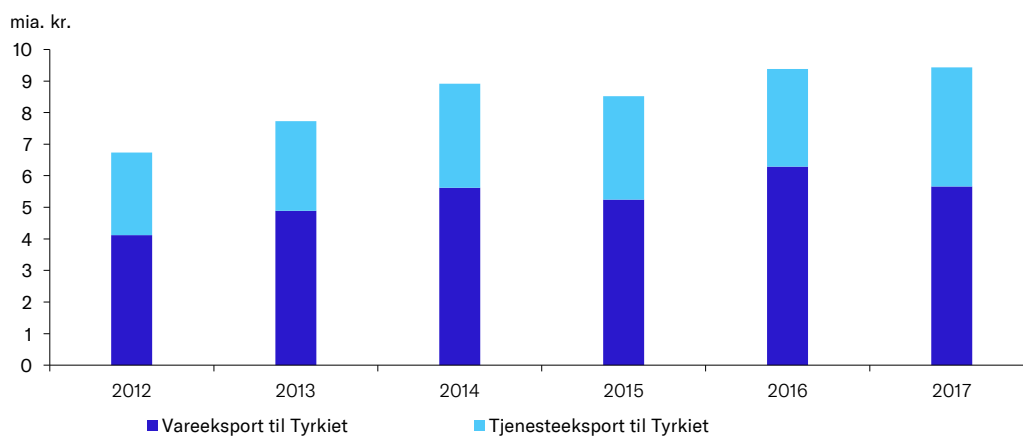
Kilde: Danmarks Statistik

Figur 2: **Hovedkomponenter i den danske vareeksport til Tyrkiet fra januar til september 2017**

Kilde: Danmarks Statistik og Udenrigsministeriets eksportudsigt for Tyrkiet

Figur 3: **Dansk vareeksport til Tyrkiet fra 2012 til 2017**

Kilde: Danmarks Statistik

Tabel 6: **Hovedkomponenter i den danske vareeksport til Tyrkiet**

	2014	2015	2016	2017	2018 Januar	Vækst mio. År-t-dato
Vareeksport i alt, mio. kr.	5.704,7	5.243,2	6.292,2	5.663,4	442,2	
Vækst mio.kr.	815,0	-461,5	1.048,9	-628,8		60,6
Vækst i pct.	16,7%	-8,1%	20,0%	-10,0%	15,9%	
Andel af Danmarks vareeksport	0,9%	0,8%	1,0%	0,8%	0,8%	
Hovedkomponenter i eksporten						
Næringsmidler, drikkevarer, tobak mv.	80,8	200,9	156,5	285,7	18,0	-23,6
- Korn og kornvarer	12,5	82,3	83,9	107,3	8,6	-26,3
- Foderstoffer	14,6	57,6	19,0	107,4	0,2	-2,8
- Diverse næringsmidler	20,4	20,8	14,3	15,4	2,4	1,4
Råstoffer, ikke spiselige, undt. brændsel	1.519,1	780,8	926,0	1.338,9	91,9	32,6
- Malme og metalaffald	1.452,1	702,5	833,1	1.237,5	84,7	33,4
- Animalske og vegetabiliske materialer	46,5	49,0	60,8	48,1	4,3	-0,3
Mineral, brændsels- og smørestoffer o.l.	22,1	76,8	27,4	276,7	2,8	-1,6
Kemikalier og kemiske produkter	1.377,3	1.498,4	1.542,2	1.612,3	149,9	19,8
- Medicinske og farmaceutiske produkter	837,1	966,3	979,9	972,3	100,4	22,2
- Organiske kemikalier	335,9	341,1	345,1	371,4	23,6	-16,0
- Kemiske materialer og produkter	102,7	90,0	114,6	153,9	16,1	10,7
Forarbejdede varer, primært halvfabrikata	184,4	265,9	278,9	185,5	15,1	3,4
- Metalvarer	81,5	88,7	139,2	53,5	2,7	-2,2
- Jern og stål	9,9	79,4	41,0	17,5	0,2	0,1
- Ikke jernholdige metaller	22,8	30,0	38,2	45,2	3,6	0,2
Maskiner og transportmidler	1.951,5	1.908,8	2.820,2	1.385,4	109,2	16,4
- Kraftmaskiner og motorer	527,8	438,1	1.457,8	189,3	11,8	-4,8
- Maskiner og -tilbehør til industrien	751,3	648,7	501,4	521,4	32,9	3,9
- Specialmaskiner til forskellige industrier	219,7	322,1	249,7	236,8	25,4	8,3
Færdigvarer og andre varer	524,8	464,1	487,4	540,2	45,0	5,6
- Tekniske og videnskabelige instrumenter	233,1	170,2	191,9	226,1	20,3	0,4
- Diverse forarbejdede varer	100,6	110,5	111,3	132,6	9,7	1,6
- Beklædningsgenstande og -tilbehør	107,3	95,4	96,3	117,5	10,9	2,0

Kilde: Udenrigsministeriet/ Danmarks Statistik

Om Markedsrapport

Markedsrapport er en del af Dansk Erhvervs løbende overvågning af de internationale markeder og udkommer i opdateret version hvert kvartal. Publikationen udarbejdes i samarbejde med en gruppe samarbejdspartnere, der besidder en helt særlig viden om handels- og forretningsvilkår på de vigtigste danske eksportmarkeder. Samarbejdspartnerne er:

EKF – Danmarks Eksportkredit

Har du brug for en kredit til at udvikle din virksomhed eller levere en ordre til en kunde i udlandet? Har din eksportkunde brug for finansiering for at kunne købe dine varer? EKF er Danmarks Eksportkredit, og vi hjælper danske virksomheder frem i verden ved at finansiere jeres forretninger og tage de risici, der kan være forbundet med at handle med andre lande. Som en del af vores arbejde vurderer vi løbende økonomisk og politisk risiko på de fleste eksportmarkeder. Kontakt EKF på 35 46 26 00 eller besøg på www.ekf.dk, hvis din virksomhed har brug for finansiering til eksport eller er underleverandør til eksport.

Det Dansk-Tyske Handelskammer (www.handelskammer.dk)

Udenrigsministeriet (www.um.dk)

Markedsrapport er baseret på en række solide statistikkilder, som Dansk Erhverv finder troværdige: Danmarks Statistik, Eurostat, IMF, WTO, OECD, Danmarks Nationalbank, Verdensbanken og The Economist Intelligence Unit. Gengivelse af materiale fra Markedsrapport skal ske med Dansk Erhverv anført som kilde.

For yderligere information om Markedsrapport, herunder om muligheden for at blive samarbejdspartner, kontakt venligst Michael Bremerskov Jensen, chefkonsulent, EU & International, Dansk Erhverv, på tlf. +45 31 75 24 00 / e-mail: mje@danskerhverv.dk.

For mere om Dansk Erhverv se vores hjemmeside på: www.danskerhverv.dk